

Omgevingsdienst NL

Visitatierapport

RUD Limburg Noord

12 en 13 december 2024

Visitatierapport RUD Limburg Noord

Versie: Definitief
Datum: 19 maart 2024

Inhoudsopgave

Visitatierapport RUD Limburg Noord	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
2. Sterke punten, verbeterpunten en aanbevelingen	8
Sterke punten	8
Verbeterpunten	8
Aanbevelingen	9
Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader	11
A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving	11
A1 Kwaliteitscriteria 2.2 of opvolgers	11
A2 Regionale risicoanalyse	11
A3 Uniform Regionaal VTH-beleidskader	12
A4 LHS	12
A5 BBT en LRSO	12
A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven	12
A7 BTP	12
B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte	13
B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte	13
B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie	13
B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering	13
B4 Ruimte voor landelijke en inhoudelijke afstemming	14
B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering van het personeel	14
B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving	14
B7 Outcome-gericht sturing	15
B8 Aanbeveling Adviescommissie VTH	15
C. Ketensamenwerking en Strafrecht	16
C1 Strafrechtelijke handhaving	16
C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC	16

C3	Samenwerking met veiligheidsregio, waterschap en overige (Rijks)handhavingspartners	16
C4	Ketentoezicht	16
C5	Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners	16
D.	Onafhankelijkheid	18
D1	Mandatering	18
D2	Afwijking van advies omgevingsdienst	18
D3	Aandachtsbedrijvenlijst	18
D4	Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid	18
E.	Prioritering en Uitvoeringsprogramma's	19
E1	Plaats van regionale milieurisico's, niet-inrichtingsgebonden risico's en trend in uitvoeringsprogramma's	19
E2	Kwaliteit van analyse en prioritering	19
F.	Governance	20
	Vervolgstappen	21
	Bijlage 1 – Lijst van afkortingen	22
	Bijlage 2 – Procesbeschrijving visitatie	24
	Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie	24
	Fase 1 – Visitatie	25
	Fase 2 – Opvolging en evaluatie	27
	Bijlage 3 – Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL	28
	Aanleiding en doel	28
	Doel zelfevaluatie	28
	Toelichting & instructies	28

1. Inleiding

Het versterken van het VTH-stelsel wordt de komende jaren vormgegeven in het interbestuurlijk programma (IBP) Versterking VTH-stelsel. Dit programma is opgesteld naar aanleiding van het rapport en de adviezen van de commissie Van Aartsen: Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur.

Als onderdeel van het IBP heeft Omgevingsdienst NL het initiatief genomen om een methodiek voor visitatie van omgevingsdiensten op te zetten. De programmadoelen met betrekking tot visitatie zijn opgenomen onder pijler 6: Monitoring kwaliteit milieutoezicht. Het doel van de visitatie is om volgens een landelijk dekkende aanpak te komen tot een continue verbetering van de uitvoering van de VTH-taken, het verhogen van bestuurlijke betrokkenheid bij omgevingsdiensten en het leveren van input voor het jaarlijkse rapport "Staat van de omgevingsdiensten". De omgevingsdiensten nemen zelf de verantwoordelijkheid om de kwaliteit waar nodig te verbeteren.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek stelt de omgevingsdienst die wordt geïnterviewd een zelfevaluatie op aan de hand van het door Omgevingsdienst NL ontwikkelde visitatiekader.

Deze rapportage gaat over de visitatie bij de RUD Limburg Noord (RUD LN). De RUD LN is een gemeenschappelijke regeling van 16 overheden: 15 gemeenten en de provincie Limburg (de deelnemers).

De visitatie bij de RUD LN is uitgevoerd door een visitatiecommissie bestaande uit de volgende personen:

1. Ronald Stevens, extern voorzitter (Stevens Consultancy/INK)
2. Jan-Willem Strebuis, visitator (directeur ODT)
3. Ronald Visser, visitator (directeur OZHZ)
4. Lion Laurijssen, visitator (programmamanager OMWB)
5. Jan Tolmeijer, rapporteur (projectleider AbelTalent)
6. Sanne Damsma, secretaris Omgevingsdienst NL (opgavemanager ODBN)

Op 6 november 2023 heeft de RUD LN de zelfevaluatie aangeleverd aan de visitatiecommissie. De uitkomst van de beoordeling van de zelfevaluatie door de visitatiecommissie is een 'Go' geweest. De zelfevaluatie was voldoende leesbaar en onderbouwd. Door de aangeleverde bijlagen en de informatie die daarin naar voren kwam, is gekozen om de visitatie doorgang te laten vinden. Er is dan ook geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een "No-Go" af te geven.

Op 12 en 13 december 2023 heeft de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL een tweedaags bezoek gebracht aan RUD LN. Tijdens deze twee dagen heeft de commissie openhartige gesprekken kunnen voeren met bestuur, directie, management en medewerkers van de dienst. Er zijn interviews gehouden met personen in de volgende rollen (aantal):

-
-
- Accounthouder (1)
  - Ambtelijk opdrachtgevers (4)
  - Bestuurders (5)
  - BOA (1)
  - Coördinator informatie CC (1)
  - Coördinator bouw en wonen (1)
  - Directeur (1)
  - Directiesecretaris & controller (1)
  - Informatiemanager & - adviseurs (2)
  - Juridisch adviseurs (3)
  - Ketenpartners (3)
  - Managers VTH & bedrijfsvoering en ontwikkeling (5)
  - Medewerker HR (1)
  - Toezichthouders (3)
  - Vergunningverleners (2)

Op basis van deze gesprekken heeft de commissie zich een goed beeld kunnen vormen van de dienst en antwoorden kunnen vinden op de vragen die vanuit het visitatiekader waren opgesteld.

De RUD LN als netwerkorganisatie

RUD LN is georganiseerd als een netwerkorganisatie. In het *Beslisdocument GR RUD LN (2017)* worden de redenen en eisen waaraan dit model moet voldoen, geschetst. Enerzijds speelde het belang van het 'level playing field', de bundeling van expertise, robuuste en efficiënte uitvoering. Anderzijds hebben de deelnemers (de bevoegde gezagen) de wens gehad om lokaal maatwerk te leveren en daar strak op te kunnen sturen (principe van lokale nabijheid).

Ook is er in het *Beslisdocument* een bevoegdheids- en taakverdeling afgesproken. Het AB heeft onder meer de taak om de strategische koers te bepalen, te beoordelen en vast te stellen wat de eisen zijn voor een uniforme methode voor probleemanalyse, risicoanalyse, prioriteitsstellingen en programmering van het BTP en ingebracht taken, als ook het onderzoeken van mogelijkheden tot afstemming en stroomlijning van de beleidsuitgangspunten van deelnemers.

De RUD-directeur stelt, zo nodig met input vanuit het netwerk (kenniscgroepen, medewerkers), samen met het Coördinatiecentrum (CC) voorstellen op aan de deelnemers, adviesraad en DB over onder meer de centrale programmering, de eisen om te kunnen voldoen aan de Kwaliteitscriteria, sturing op kwaliteit van medewerkers. Bij het CC zijn 7 FTE in dienst (directeur en medewerkers). De andere medewerkers van de RUD LN (o.a. lijnmanagers/VTH-managers; vaak dezelfde personen) zijn in dienst van de deelnemende gemeenten (deelnemers).

De lijnmanagers (VTH-managers) van de deelnemende gemeenten hebben zitting in het lijnmanageroverleg (LMO) waarbij een medewerker vanuit het CC de rol van secretaris vervult. De lijnmanagers verzorgen alle feitelijke sturing en planning van de medewerkers, de rapportages, het starten en faciliteren van kennisgroepen en het vormgeven aan samenwerking met ketenpartners. Er vindt geen directe sturing plaats door de directeur op de VTH-medewerkers die in dienst zijn bij de betreffende deelnemers. De lijnmanagers volgen binnen de kaders van de GR RUD LN de eigen gemeentelijke/provinciale PDCA-cyclus en bewaken zo de lokale integraliteit.. Oftewel, veel van de uitvoerende eindverantwoordelijkheid ligt bij de deelnemers zelf. Het CC heeft enkel een coördinerende functie.

Verificatie

Het visitatierapport is door de dienst gecheckt op feitelijke onjuistheden voorafgaand aan oplevering van de definitieve versie.

Leeswijzer

Eerst worden de uitkomsten van de visitatie samengevat in sterke punten en aanbevelingen. Daarna volgt aan de hand van het visitatiekader een beschrijving van de kern van de bevindingen. Hierbij worden per sub-thema de bevindingen van de commissie weergegeven. Het visitatierapport eindigt met een weergave van de verwachtingen van Omgevingsdienst NL ten aanzien van de vervolgstappen van de dienst.

Een lijst met afkortingen is opgenomen in bijlage 1. Verder is in bijlage 2 een procesbeschrijving visitatie opgenomen. Deze beoogt inzicht te geven in de stappen die de visitatiecommissie volgt om te komen tot haar bevindingen. In bijlage 3 is de instructie opgenomen ten behoeve van het opstellen van de zelfevaluatie door de dienst en de beoordeling ervan door de visitatiecommissie.

2. Sterke punten, verbeterpunten en aanbevelingen

Sterke punten

De visitatiecommissie ziet de volgende sterke punten:

1. Sturing op collectiviteit wordt onderkend

Noodzaak van sturing op meer collectiviteit als één volwaardige omgevingsdienst wordt onderkend en onderschreven door alle gesprekspartners tijdens de visitatie en verwoord in een plan van aanpak van het dagelijks bestuur (*Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN – opdrachten werksporen en meerjarenplanning 2022-2025*; in vervolg *Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN*). Initiatieven die collectiviteit onderschrijven zijn aanwezig, zoals onder andere de kennisgroepen (om lokale expertise, en regionale en landelijke kennis samen te brengen), Rx. Mission als VTH-systeem, en het aanstellen van regiocoördinatoren om de werkverdeling regionaal te sturen. (Zie F)

2. Er is een Regionaal Uitvoeringsprogramma ontwikkeld

RUD LN heeft een gezamenlijk proces ontwikkeld met de deelnemers om te komen tot een Regionaal Uitvoeringsprogramma (RUP) en een capaciteitsplanning. (Zie B8) In de uitvoering van de overeengekomen VTH-taken weten medewerkers van de deelnemers elkaar te vinden.

3. Deelnemers hebben geïnvesteerd in een uniform VTH-pakket

Met de keuze voor een uniform VTH-pakket, dat lokaal ontsloten kan worden en waarmee tot op medewerkersniveau gerapporteerd kan worden, is geïnvesteerd in een instrument dat een belangrijke bijdrage kan leveren aan het sturen op de werkzaamheden. Momenteel wordt ook de bijbehorende BI-tooling samen opgepakt. (Zie A1, B8)

4. Er is waardering voor het opleidingsplan en de ervaringsprofielen

De sturing op het opleidingsplan en de ervaringsprofielen (EVP's) van medewerkers is een sterk punt. De EVP's zijn goed in beeld en de opleidingen die RUD LN aanbiedt, worden alom als goed ervaren. (Zie A1)

Verbeterpunten

De visitatiecommissie ziet de volgende punten ter verbetering:

1. RUD LN is niet in staat om als volwaardige omgevingsdienst te functioneren

De commissie constateert dat de dynamiek binnen het bestuur, tussen het bestuur en het coördinatiecentrum RUD LN, tussen de directeur en de lijnmanagers van de aangesloten deelnemers (in het lijnmanagersoverleg, LMO) en tussen medewerkers van het coördinatiecentrum en de ambtelijke opdrachtgevers, de afgelopen periode zodanig gevormd is, dat geen van de belanghebbenden bij machte is om deze dynamiek echt te doorbreken. Dat vertraagt de ontwikkeling van de RUD LN tot een volwaardige zelfstandige omgevingsdienst.

De commissie constateert dan ook dat RUD LN niet in staat is gesteld door het bestuur en deelnemers om als volwaardige omgevingsdienst te functioneren, zoals beoogd door de commissie Mans en de commissie van Aartsen.

2. Een regionaal functionerend VTH-stelsel ontbreekt binnen het werkgebied RUD LN

De RUD LN geeft in haar *Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN* aan dat er weinig sprake is van uniformiteit in de uitvoering van de VTH -taken, er nog niet gestuurd wordt op outcome, de afspraken met de deelnemers (gemeenten) in het RUP niet altijd gedekt zijn en taken die belegd zijn bij het coördinatiecentrum niet gedekt zijn door bevoegdheden. De commissie concludeert dat als gevolg van het samenstelsel van afspraken, bevoegdheden, rollen en cultuur, er momenteel geen sprake is van een op regionaal niveau functionerend VTH-stelsel. De facto is er sprake van 13 uitvoeringsorganisaties (3 van de 15 gemeenten hebben de VTH-taken bij Servicecentrum MER belegd) op gemeentelijk niveau met een voornamelijk faciliterend coördinatiecentrum en weinig sturing op regionaal uniforme kwaliteit van uitvoering. (Zie A3, A4, B7, E1)

3. Kwalitatief goed inzicht ontbreekt

De governance van de RUD LN biedt het coördinatiecentrum RUD LN weinig inzicht in het daadwerkelijk functioneren van medewerkers, de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken en de monitoring daarvan. De maatschappelijke opgave vraagt, gelet op de toenemende en grotere diversiteit aan taken, om meer gezamenlijke 'rules of engagement' en monitoringstools waardoor centraal inzicht ontstaat in het daadwerkelijk functioneren van medewerkers en in de resultaten van de VTH-uitvoering, om zo beter te kunnen (bij)sturen. Rapportages over de kwaliteit en output worden bovendien soms moeizaam/laat, door individuele deelnemers, aangereikt en men zet zelf vraagtekens bij de congruentie van de onderliggende data. Tweede- of derdelijnscontroles, bijvoorbeeld periodieke audits ontbreken eveneens m.u.v. de periodieke adviezen van de werkgroep kwaliteit. (Zie B3)

4. Ketenpartners vragen één daadkrachtige en zichtbare RUD LN

Ketenpartners wensen meer daadkracht en zichtbaarheid van de RUD LN als omgevingsdienst. Nu hebben de ketenpartners in de praktijk te maken met individuele deelnemers (gemeenten) in plaats van één organisatie. Ketenpartners wijzen op de mogelijkheid dat de nabijheid tussen bestuur en VTH-medewerkers (eigen gemeente) een onafhankelijke uitvoering van VTH-taken in de weg kan staan. De manier waarop de RUD is georganiseerd (medewerkers in dienst van het lokaal bevoegd gezag) is ook in de ogen van de Commissie van Aartsen niet wenselijk. Deze situatie vraagt om borging van bestuurlijke distantie. (Zie D4)

5. Op bepaalde thema's wordt urgentie gemist

Toekomstige thema's, zoals zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie en milieucriminaliteit vragen extra bestuurlijke en ambtelijke aandacht. De regionale risicoanalyse is vooral gebaseerd op de huidige (reguliere) taken en minder op de toekomstige opgaven. Een dynamisch risicomodell ontbreekt voorsnog. Er wordt nu gewerkt op basis van een verouderde (2016) Probleem- en Risico-analyse. (Zie A2)

Aanbevelingen

De visitatiecommissie doet de volgende aanbevelingen:

1. Richt de RUD LN in als een robuuste omgevingsdienst

De commissie beveelt aan dat het (dagelijks) bestuur in samenspraak met de directeur van RUD LN stevig de regie pakt om RUD LN als robuuste omgevingsdienst te herinrichten en in positie te brengen binnen de bestuurlijke en ambtelijke omgeving. Het *Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN* biedt een kans en een basis voor de doorontwikkeling richting een robuuste omgevingsdienst.

IJkpunten voor de nieuwe organisatie, tijdens de visitatie genoemd, zijn onder andere:

- het versterken van de onafhankelijkheid

- het borgen van contact met de lokale organisaties
- het versterken van de collectiviteitsgedachte
- meer centrale regie en sturing op de uitvoering van de VTH-taken en toekomstige maatschappelijke opgaven door RUD LN
- het inrichten van casemanagement op complexe zaken en door ontwikkelen van risicogericht sturen.

Verder dient men rekening te houden met de robuustheidscriteria, zoals deze in het Interbestuurlijk overleg zijn vastgesteld en de reactie van de Staatssecretaris op de zelfevaluatie ten aanzien van de robuustheidscriteria van RUD LN. Hierbij vormen de criteria ontwikkeld binnen pijler 1 (Robuuste omgevingsdiensten en financiering) van het IBP, een uitdaging naar de toekomst toe. De Staatssecretaris van I&W heeft aangegeven dat netwerkorganisaties niet kunnen voldoen aan de criteria. Daarnaast is het de vraag of kan worden voldaan aan het criteria van de omvang. (Zie B1, F)

2. Zet middelen in voor de (verdere) implementatie en borging van het VTH-pakket en BI-tool

De inzet die is gepleegd voor het ontwikkelen van het uniform VTH-pakket en BI-tool, en het resultaat is een sterk punt. Echter, de benodigde middelen en capaciteit dient vrijgemaakt te worden om dit ook te kunnen borgen in de toekomst. Maak ook werkafspraken ten aanzien van het beheer. (Zie B3)

3. Maak afspraken met partners over de inzet van het strafrechtelijk instrumentarium

RUD LN – directie dient tot slot goede afspraken te maken over de inzet van het strafrechtelijk instrumentarium met partners, zoals het functioneel parket en de politie. (C2)

Bevindingen per aandachtsgebied van het Visitatiekader

A. Kwaliteitsankers wet- en regelgeving

A1 Kwaliteitscriteria 2.2 of opvolgers

- RUD LN voldoet niet aan de kwaliteitscriteria, maar het systeem (VTH-kenniscentrum) dat is ingevoerd zorgt ervoor dat inzichtelijk is aan welke deskundigheden en vaardigheden medewerkers wel of niet voldoen. Van elke medewerker (160 á 170 medewerkers) zijn EVP's in kaart gebracht van hun kennis en vaardigheden. Aandachtspunt is dat de externe inhuur van medewerkers mogelijk niet overal meegenomen is. Het CC is voor het bijhouden van het systeem afhankelijk van de betreffende gemeente. Dit is niet direct inzichtelijk voor RUD LN.
- RUD LN kent geen gezamenlijk HR-beleid (over o.a. ontwikkelgesprekken, opleidingsbeleid, beloning en werving en selectie), omdat de medewerkers in dienst zijn bij hun eigen gemeente.
- Om medewerkers in te kunnen zetten voor de uitvoering van VTH-taken bij een collega gemeente, maakt men gebruik van een zogenaamd Delta-verzoek. Een dergelijk verzoek verloopt via het CC (zie *Beslisdocument 2017*). Uit de interviews komt echter naar voren dat het ook vaak buiten het CC om verloopt en deelnemers het onderling regelen. De verwachting is dat het uitwisselen van informatie tussen medewerkers door het gebruik van het gezamenlijk systeem Rx.Mission, eenvoudiger wordt.

A2 Regionale risicoanalyse

- De laatste regionale risicoanalyse is gemaakt in 2016. In deze risicoanalyse is een onderscheid gemaakt in branches per type inrichtingen. Er zijn 4 type inrichtingen onderscheiden en voor iedere branche is het risico bepaald op basis van diverse milieueffecten en naleefgedrag. Voor de milieueffecten is door de deelnemers/opdrachtgevers een weging vastgesteld. In het Uitvoeringsplan (UP) wordt jaarlijks een doorrekening gemaakt van het inrichtingenbestand (aantal inrichtingen per branche) en de minimale controlefrequentie om tot de aantallen controles per branche te komen. Deelnemers kunnen dit naar wens oplossen én kunnen aangeven met welk type controle ze de bedrijven willen controleren (integrale controle, aspectcontrole of administratieve controle). Op basis daarvan vindt jaarlijks in het UP een berekening van de minimaal in te brengen capaciteit plaats. De berekening is in feite ook meerjarig. Sinds 2018 worden de benodigde uren voor milieucontroles op basis van de risicoanalyse en controlefrequenties bepaald.
- Deelnemers mogen gemotiveerd afwijken van de planning voor toezichtcontroles die uit de risicoanalyse voortkomt. Er is daar veel ruimte voor, omdat de deelnemers daar zelf de regie in hebben. Bijvoorbeeld als een deelnemer de capaciteit of het type controle anders in wil delen. Daarmee gaat de regionale uitstraling verloren en het CC heeft daarin geen sturende positie.

A3 Uniform Regionaal VTH-beleidskader

- Het Beleidskader RUD LN is uniform voor de hele regio en is vastgesteld door het AB. Het huidige uitvoerings- en handhavingsbeleid wordt volgens planning eind 2023 geëvalueerd.
- Het huidige beleidskader heeft het karakter van een beleidsvisie. Het beleidskader bevat nog geen doelstellingen die een relatie hebben met de risicoanalyse en de regionale vraagstukken. Eveneens bevat het nog geen vertaling naar de uitvoering. Het ontbreekt het CC aan een sturende bevoegdheid/rol. Een meer gespecificeerd beleidsplan staat op de agenda voor 2024.

A4 LHS

- De LHS is als onderdeel van het U&H-beleid bestuurlijk vastgesteld. De LHS bepaalt welke bestuursrechtelijke interventie past bij vastgestelde overtredingen en wordt als toetsingskader gebruikt bij controles en klachtafhandeling. De LHS is nog niet in alle werkprocessen goed verankerd. Er wordt toegewerkt naar het beter vastleggen en ontsluiten van de bevindingen uit het toezicht en de daar aan gekoppelde interventies, zoals beschreven in de zelfevaluatie.

A5 BBT en LRSO

- Binnen het BBT-project agrarisch (IPPC) is regionaal gewerkt aan het aanpassen van de voorschriften om een gelijk speelveld te krijgen. Dit is ook het uitgangspunt in het beleidskader. RUD LN geeft aan dat er geen afwijkingen bekend zijn.
- In de kennisgroep agrarisch wordt gewerkt met de standaarden die in RUD verband zijn afgesproken, de bedoeling is nu voortaan volgens de teksten van het LRSO te gaan werken. Het is voor de commissie onduidelijk of dit ook voor andere deskundigheidsgebieden het geval is.

A6 Actualisatieprogramma vergunningen bedrijven

- De commissie concludeert dan ook dat het actualiseren van vergunningen geen prioriteit heeft. Er is geen actualisatieprogramma vergunningen aanwezig, omdat er onvoldoende capaciteit beschikbaar is. De prioriteit ligt bij het afhandelen van meldingen, klachten en aanvragen.
- In het VTH-beleid is onlangs bepaald, dat de actualisatie of zelfs de intrekking van vergunningen te overwegen is, als die een onnodige claim leggen op de (milieu-) ruimte. Er is in de praktijk nog geen actie aan gekoppeld en het is eveneens niet als prioriteit aangewezen.

A7 BTP

- Alle deelnemers hebben het basistakenpakket ingebracht (BTP), tegelijkertijd voeren de deelnemers dit binnen de RUD LN in wezen zelf uit (gevolg van het zijn van een netwerkorganisatie). Hierbij zijn de uitgifte en actualisatie van vergunningen vooral 'des gemeenten', terwijl bij toezicht en handhaving meer als 'RUD LN' wordt gewerkt.

B. Ontwikkelkracht en innovatieruimte

B1 Ontwikkelkracht en innovatieruimte

- Binnen de RUD LN wordt kennis gedeeld via verschillende kennisgroepen. Aan elke kennisgroep is een VTH-manager van een van de deelnemers gekoppeld en hebben werknemers vanuit de verschillende deelnemers zitting. Er wordt gewerkt aan harmonisatie, zoals het ontwikkelen van een protocol, en de wijze waarop beleid wordt geïmplementeerd. Niet elke kennisgroep is echter even actief. Een goed voorbeeld van een actieve en bevlogen kennisgroep is de agrarische kennisgroep (zij stemmen af, delen kennis en maken producten), maar de kennisgroep industrie blijft daarin bijvoorbeeld fors achter.
- Het CC heeft geen inzicht in de opdrachtstelling van een kennisgroep of beoogde resultaten, is nauwelijks betrokken en ontbeert de bevoegdheid om actief te sturen op de kennisgroep (dat is aan de VTH-managers/LMO) en het collectief leren.
- De commissie beveelt aan om de kennisgroepen als regionale verbinder meer in positie te brengen en er actief op te sturen.
- Voor innovatie zijn weinig middelen en capaciteit beschikbaar. Zowel het CC als medewerkers geven dat aan. Er wordt vooral gestuurd op de overeengekomen primaire werkzaamheden en het gesprek over innovatie vindt nog nauwelijks plaats. Eventuele voorstellen voor innovatie worden besproken binnen het LMO, waarbij de inbreng van het CC enkel ondersteunend is.
- De commissie beveelt het CC aan om te versterken met experts en strakker te sturen op collectieve kennisontwikkeling (sectoren, maatschappelijke – landelijke thema's) binnen RUD LN.
- Het *Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN* over de ontwikkeling van de RUD LN in een meerjarenperspectief geeft goede handvatten om door te ontwikkelen. Het CC heeft plannen, maar deze worden (minimaal) uitgevoerd in de praktijk. Meerdere gesprekspartners geven aan dat de verbeterstappen niet worden opgevolgd. Het CC is daarbij afhankelijk van elke individuele deelnemer.

B2 Financiële middelen voor ontwikkeling en innovatie

- Er zijn geen geormerkte middelen beschikbaar voor ontwikkeling en innovatie.
- Het budget 'onvoorzien' van €50.000 kan worden ingezet voor innovatie, maar dit budget telt ook mee voor het weerstandsvermogen en daarmee om risico's af te dekken. Wel geeft RUD LN aan dat er een gealloceerd budget voor opleidingen/ bijscholing voor medewerkers is dat desgewenst ingezet kan worden voor innovatie. De commissie vindt dit kwetsbaar, omdat het risico bestaat dat het budget voor opleiding/ bijscholing van medewerkers in het geding kan komen. Bovendien is het onduidelijk in hoeverre het budget 'onvoorzien' ingezet wordt voor het weerstandsvermogen van RUD LN.

B3 Investeren in informatiemanagement en digitalisering

- Positief is dat de regio gekozen heeft voor een nieuw en gezamenlijk systeem van informatiebeheer: Rx.Mission. Nu het systeem is ingevoerd, wordt het systeem verder ingericht en gevuld met data. De commissie beveelt aan om daar voldoende aandacht en middelen voor in te zetten en controles uit te voeren op de brondata.

- Iedere gemeente wordt geïnformeerd over de realisatie van de VTH-taken door een jaarlijkse bestuursrapportage, wat een optelsom is van alle gemeentelijke (maandelijkse) rapportages. Binnen het bestuur wordt hierop als collectief nog onvoldoende gestuurd; wanneer een deelnemer niet voldoet aan de criteria of zijn afspraken niet nakomt wordt deze er onvoldoende op aangesproken.
- Hoewel het gegevensbeheer onderdeel is van de gezamenlijk gedragen overheadkosten van de RUD LN, constateert de commissie dat er geen specifiek budget voor ICT is afgesproken, waardoor de doorontwikkeling van ICT bemoeilijkt wordt. Voor sommige onderdelen zijn wel incidentele middelen gereserveerd (zoals BI tooling). Aandachtspunt is bovendien dat de kwaliteit en betrouwbaarheid van de data die door de deelnemende gemeentes worden aangeleverd t.b.v. bijvoorbeeld de bestuursrapportage sterk wisselt. Het CC gaf bovendien aan vaak laat of onvolledige rapportages van enkele deelnemers aangeleverd te krijgen.

B4 Ruimte voor landelijke en inhoudelijke afstemming

- Het deelnemen aan landelijke (werk)groepen t.b.v. de inhoudelijke afstemming in de regio Limburg-Noord verloopt via verschillende kennisgroepen vanuit het LMO. Hierover zijn geen afspraken vastgelegd, bijvoorbeeld over het aantal besteedbare uren. Initiatieven om deel te nemen aan landelijke overleggen worden in de praktijk wel gehonoreerd en komen ten laste van de individuele gemeente. Het CC heeft onvoldoende inzicht over de daadwerkelijke deelneming van medewerkers van RUD LN.

B5 Ruimte voor kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering van het personeel

- Het CC organiseert de opleidingen (in samenwerking met Omgevingsdienst NL) voor alle deelnemers en zorgt voor de zogenaamde 'startdagen'. Medewerkers zijn daarover zeer positief. Zij ervaren veel ruimte om zich als professional te ontwikkelen.
- Ambtelijk opdrachtgevers geven aan dat de toegevoegde waarde van RUD LN vooral gelegen is in het feit dat er kennisuitwisseling plaatsvindt over de VTH-praktijk binnen de regio. Tegelijkertijd ligt hier nog een opdracht voor kennisgroepen om dit verder te ontwikkelen (zie ook B1).
- Level playing field wordt niet voor 100% gerealiseerd, omdat in principe elke deelnemer over zijn eigen ingebrachte taken gaat. De uitvoering en aansturing geschiedt door de individuele gemeente en er is niet of nauwelijks sprake van RUD LN brede kalibratiesessies.
- In het AB/DB wordt nog weinig gesproken over complexe cases om het lerend vermogen te versterken. Een voorbeeld is dat een deelnemer die complexe casus liever zelf 'oplost', ondanks herhaaldelijk aangeven van het CC om het te agenderen, is de casus nog niet besproken.

B6 Betrokkenheid bij- en voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving

- In de zelfevaluatie wordt aangegeven dat in de kennisgroepen vakspecialisten van de deelnemers kennis uitwisselen over wet- en regelgeving en er gezamenlijke producten worden gemaakt. De commissie constateert dat dit toch maar zeer beperkt plaatsvindt, met uitzondering van de agrarische kennisgroep.
- In het kader van de nieuwe omgevingswet, worden het formuleren van (uitvoerings-)beleid op het gebied van bodem belegd in de kennisgroep bodem, waarbij de advisering over bodem blijft bij de individuele deelnemers (zie ook B1).

B7 Outcome-gericht sturing

- Er wordt nog niet gestuurd op outcome. Het is een onderwerp dat momenteel verkend wordt binnen het bestuur.

B8 Aanbeveling Adviescommissie VTH

De RUD LN geeft in de zelfevaluatie aan hoe zij de aanbevelingen van de Commissie van Aartsen wil opvolgen:

- Op 1 april 2024 wordt een plan van aanpak ingediend waarin wordt aangegeven welke stappen nodig zijn om te voldoen aan de criteria voor een robuuste dienst.
- Met name op het gebied van de (aan)sturing van de RUDLN worden verbeteringen ontwikkeld die tot aanpassingen in het regionaal uitvoeringsprogramma (RUP) zullen leiden (zie ook het *Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN*).
- Bij alle gemeenten wordt eenzelfde VTH-applicatie ingevoerd (Rx. Mission). Er is budget vrijgemaakt om nu met BI-tooling aan de slag te gaan zodat uit het VTH-systeem sturingsinformatie wordt gegenereerd.
- Op het gebied van de kennisinfrastructuur wordt die op 2 manieren geborgd, decentraal in de vakgroepen en centraal via het jaarlijkse opleidingsprogramma (zie bevinding kennisgroepen – sturing).
- Jaarlijks zal een audit plaatsvinden waarbij circa 25 willekeurige dossiers worden “gelicht” om naar de inhoudelijke kwaliteit en de proceskwaliteit per zaak te beoordelen. De resultaten worden met het management (LMO) besproken.
- De onafhankelijke advisering wordt geborgd door de onafhankelijke advisering door ambtenaren aan het bevoegd gezag. Deze medewerkers adviseren als “RUD-medewerker”. In het jaarverslag wordt gerapporteerd over eventuele afwijking door het bevoegd gezag van het ambtelijk advies. In de gesprekken en het jaarverslag geeft men aan dat er in de afgelopen jaren geen afwijkingen van het advies zijn geweest door de colleges van het ambtelijk advies (zie *Jaarverslag en Jaarrekening 2022, p. 21*).

C. Ketensamenwerking en Strafrecht

C1 Strafrechtelijke handhaving

- In de zelfevaluatie wordt aangegeven dat de inzet van het strafrecht zelden nodig is en wordt gesteld dat het OM in de regio geen prioriteit en capaciteit heeft voor de vervolging van milieucriminaliteit. De afstemming met het OM ontbreekt nagenoeg volledig. Daarom kiest RUD LN ervoor om geen strafrechtelijke handhaving in te zetten. De capaciteit van BOA's is 2,6 FTE. Wel wordt er ingezet op bestuursrechtelijke handhaving.

C2 Samenspel strafrecht omgevingsdienst/OM/Politie/RIEC

- In de zelfevaluatie wordt geschreven dat de samenwerking met de politie goed is. Er zijn werkafspraken en er is regelmatig contact. Binnen het domein van (openbare) veiligheid is het contact eveneens intensief en structureel geborgd. In de gesprekken komt echter een ander beeld naar voren vanuit de ketenpartners (Politie en Veiligheidsregio), namelijk dat de kwaliteit van samenwerking met de ketenpartners beter kan. Zo ervaart men weinig samenwerking met CC en er bestaat geen overleg op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Ook is er geen standaard (casus) overleg met CC, ook niet met de BOA's, omdat dat belegd is bij de gemeentelijke deelnemers en het delen van informatie is in het milieudomein niet tot nauwelijks aan de orde.
- Er wordt aangegeven dat zolang RUD LN op deze wijze georganiseerd is, het niets kan initiëren en nauwelijks toegevoegde waarde heeft. Alhoewel ook wordt benoemd dat een RUD wel de voorkeur heeft t.o.v. het te moeten schakelen met allerlei verschillende deelnemers. Zij spreken zich uit over hun behoefte aan 1 fysieke 'echte' omgevingsdienst.

C3 Samenwerking met veiligheidsregio, waterschap en overige (Rijks)handhavingpartners

- Er is geen sprake van een structurele vorm van samenwerking met ketenpartners.
- RUD LN ziet in dat samenwerking beter kan. Met het gezamenlijke zaakstelsel is informatie in theorie eenvoudiger te delen, maar dat gebeurt niet vanzelf zo lang er geen afspraken over zijn gemaakt. Op het gebied van de afstemming van tactiek en strategie, of zelfs gezamenlijke speerpunten, is nog veel winst te behalen.

C4 Ketentoezicht

- Het inrichten en aansturen van ketentoezicht vraagt nog om intensieve regionale actie. Een positieve uitzondering hierop is het project Gebiedsgericht handhaven De Peel (GGH) waar binnen de mestketen intensief wordt samengewerkt met de betrokken overheden, met het doel de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren door onder meer data gestuurd toezicht houden. Betrokken overheden zijn: LNV, NVWA, RVO, provincie Noord-Brabant, provincie Limburg, OM, waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Limburg, Omgevingsdiensten ODZOB, ODBN en RUD LN.

C5 Informatie-uitwisseling en kennisontwikkeling tussen ketenpartners

- Ketenpartners geven aan dat data bij elke gemeente afzonderlijk opgehaald moet worden.
- RUD LN levert een export aan Inspectievier. ILT is akkoord met de kwaliteit van de data, wordt in de zelfevaluatie aangegeven. Daarnaast wordt aangegeven in de zelfevaluatie dat verschillende kennisgroepen informatie aanleveren aan (landelijke) databases, zoals het

kennisplatform asbest gegevens aanlevert bij de landelijke databases LAVS en BAG. Het CC heeft hier weinig zicht op.

D. Onafhankelijkheid

D1 Mandatering

- In de zelfevaluatie wordt aangegeven dat de mandatering volledig en uniform is. Ondanks het feit dat de mandatering van de basistaken volledig en uniform is ondergebracht bij de RUD LN, werkt de directie, door de gekozen organisatievorm, in feite binnen een heel beperkt mandaat. De deelnemers voeren in wezen nog steeds hun eigen VTH-taken uit en soms trekt men daarin samen op. De besluitvorming over onder meer de LHSO vindt plaats door de lokale manager. De commissie constateert dat alleen in het geval van externe publiciteit de directeur erbij wordt betrokken.
- Het mandaat van de directeur is beperkt tot ingrijpen bij zeer gevaarlijke situaties. Daarnaast is er een bestuurlijke afspraak gemaakt dat de directeur mag ingrijpen op niet volledig realiseren van het uitvoeringsprogramma (kwantitatief). Om daadwerkelijk op basis hiervan te kunnen handelen ontbreekt echter de inhoudelijke informatie, de middelen, de menskracht en de aansturingbevoegdheid.
- Het mandaat voor verlenen vergunningen, opleggen dwangsommen, vaststellen maatregelen, aanpassen vergunningen e.d. berust bij de deelnemers, en niet bij de directeur van de RUD LN.
- De ambtelijke opdrachtgevers geven aan dat er meer gestuurd zou moeten worden vanuit een collectieve organisatie, noodzakelijk om de kwaliteit regiobreed echt te kunnen monitoren en te borgen.

D2 Afwijking van advies omgevingsdienst

- De wijze van organiseren van de RUD LN maakt dat de uitvoerende medewerker van een gemeente ook vaak de gemeentelijke besluitvorming begeleidt (of zijn collega's), wat maakt dat de kans op afwijking van een advies eigenlijk niet aan de orde is (zie ook B8). De kans is aanwezig dat op voorhand al wordt gepreludeerd op wat het bestuurlijke standpunt zal zijn. In feite komt het er in de praktijk op neer dat er geen regionale uniforme beleidsuitvoering is.

D3 Aandachtsbedrijvenlijst

- Er wordt niet gewerkt met een aandachtsbedrijvenlijst.

D4 Balans tussen onafhankelijkheid en nabijheid

- RUD LN heeft als een van de principes het borgen van de lokale nabijheid; tegelijkertijd kan dit spanning opleveren met het voldoende recht doen aan een onafhankelijke uitvoering. De commissie vindt dit zorgelijk gelet op de wijze waarop de uitvoering lokaal wordt aangestuurd, en beveelt aan spelregels te formuleren om een onafhankelijke uitvoering voldoende te kunnen monitoren en bestuurlijke beïnvloeding te voorkomen. Het CC heeft in deze onvoldoende inzicht en gegevens hoe de onafhankelijkheid geborgd is en welke afwegingen gemaakt zijn in bepaalde zaken.
- Een punt van zorg, vindt de commissie, is dat uit het interview met de ketenpartners bleek dat de manier waarop de organisatie van RUD LN is vormgegeven, het in enkele gevallen mogelijk is gebleken dat bestuurlijke bemoeienis plaats vond. De VTH-werkzaamheden worden namelijk in wezen uitgevoerd onder auspiciën van de deelnemers.

E. Prioritering en Uitvoeringsprogramma's

E1 Plaats van regionale milieurisico's, niet-inrichtingsgebonden risico's en trend in uitvoeringsprogramma's

- RUD LN beperkt zich in het UP vooral tot risico gestuurd, branchegericht toezicht en de afhandeling van binnenkomende meldingen, aanvragen en klachten. Uitvoering en aansturing vindt, zo heeft de commissie geconstateerd, lokaal plaats. Regionaal milieuthema's worden in het UP opgenomen als, wanneer dat te maken heeft met een externe stimulans zoals een SPUK of subsidie. Extra energietoezicht ter bevordering van energiebesparing is op dit moment het enige voorbeeld van een regionaal aandachtspunt.
- Medewerkers geven aan trots op de connectie met RO binnen hun eigen gemeente te zijn. De lijntjes zijn kort en dat is bij de invoering van de OW zeker wat waard wanneer er bijvoorbeeld afstemming nodig is bij het opstellen van het omgevingsplan.

E2 Kwaliteit van analyse en prioritering

- De RUD LN is voor haar datahuishouding (basis voor prioritering in de uitvoering) sterk afhankelijk van de beschikbare data per deelnemer. Aangegeven wordt dat dit in de praktijk betekent dat de uitvraag soms lang duurt en er bij enkele deelnemers vragen gesteld kunnen worden aan de betrouwbaarheid en volledigheid. Het invoeren van het systeem Rx.Mission zou hier verbetering in moeten geven.

F. Governance

- Binnen het bestuur wordt de discussie gevoerd over de transitie naar één fysieke omgevingsdienst die meer regie en doorzettingsmacht heeft om sturen vanuit een regionale risicoanalyse, waarbij meer eenheid, gezamenlijke regio-verantwoordelijkheid voor het VTH-stelsel en gezamenlijkheid in werkwijzen wordt nagestreefd (een meer dynamisch model). Dat is een positieve ontwikkeling. De commissie constateert tegelijkertijd dat deze discussie nog niet beslecht is en moeizaam verloopt. Centraal in de discussie staat voor de commissie de vraag in welke mate de regio haar gezamenlijke verantwoordelijk realiseert voor de maatschappelijke opgaven en wat dat vraagt voor de toerusting van RUD LN (mede in relatie tot de recent uitgebrachte robuustheidscriteria). Het Plan van aanpak ontwikkeling RUD LN vormt een eerste basis (en denkrichting) om de discussie op een constructieve manier te kunnen voeren.
- Ook kan het zinvol zijn om bepaalde ijkpunten te formuleren waaraan de 'nieuwe organisatie' zou moeten voldoen, zoals onafhankelijkheid in toezicht, betere sturing, versterken van de collectiviteitsgedachte en – aanpak, harmonisatie spelregels in de praktijk en normfinanciering.
- Tevens constateert de commissie dat de RUD LN momenteel nog niet voldoet aan de robuustheidscriteria en dus versterking op een of andere manier nodig zal zijn.
- De managers die deelnemen aan het LMO hebben verschillende petten op. Ze acteren voor het RUD LN in het LMO en zijn ook lijnmanager VTH binnen de eigen gemeente. Dit kan voor loyaliteitsissues zorgen. Bovendien is het niet altijd duidelijk wat de positie van een LMO-lid is binnen de gemeenten, gezien de verschillende wijze van organiseren binnen de gemeenten.
- De taken en verantwoordelijkheden van het LMO zijn meerledig. Ze zouden het CC meer inhoudelijk moeten informeren en de RUD LN bijvoorbeeld ook landelijk vertegenwoordigen. Echter, dat blijft achter; men is bijvoorbeeld onvoldoende aangehaakt bij het IBP.

Vervolgstappen

Omgevingsdienst NL verwacht van de dienst de volgende vervolgstappen ten aanzien van de opvolging van aanbevelingen:

- De directie agendeert het Visitatierapport binnen een redelijke termijn* in het DB, publiceert het meteen daarna op zijn website en stelt Bureau Omgevingsdienst NL daarvan in kennis;
- De directie stelt ter opvolging van de aanbevelingen een verbeterplan op. Geadviseerd wordt, dit plan gelijktijdig met het Visitatierapport in het DB te agenderen. In het verbeterplan wordt aangegeven welke verbeteracties in gang worden gezet, op welke wijze, met welke resultaatdoelen en binnen welke termijnen de verbeteringen worden doorgevoerd. Het plan geeft aan met welke frequentie de voortgang van de verbeteracties wordt gerapporteerd in het DB;
- Het verbeterplan wordt binnen 4 maanden na oplevering van het definitieve Visitatierapport vastgesteld door het DB en vervolgens direct gedeeld met Bureau Omgevingsdienst NL. De dienst verleent Omgevingsdienst NL toestemming om het verbeterplan op de website van Omgevingsdienst NL te plaatsen.
- In overleg wordt door het DB en de directeur van de OD in gezamenlijkheid besloten hoe en wanneer het visitatierapport en het verbeterplan wordt besproken in het AB.

* Drie maanden na oplevering van het definitieve Visitatierapport plaatst Bureau Omgevingsdienst NL het rapport op de website van Omgevingsdienst NL.

In het kader van de nieuwe wet op de Gemeenschappelijke Regelingen geldt ook een actieve informatieplicht voor de OD. De OD kan dit benutten om raden en Staten te informeren.

Uitgangspunt voor de opvolging van de aanbevelingen is dat de verantwoordelijkheid ligt bij het DB/AB van de dienst.

Met bovengenoemde werkwijze beoogt Omgevingsdienst NL transparantie te borgen en betrokken partijen in het VTH-stelsel -waaronder Omgevingsdienst NL zelf- in staat te stellen om vanuit de eigen positie zich op de hoogte te stellen van de voortgang. Het geeft ook de mogelijkheid in gesprek te gaan over de verbeteracties en wie welke rol daarin heeft.

Ten minste eenmaal per 2 jaar maakt Omgevingsdienst NL een overzicht van de voortgang van de verbeteracties t.b.v. de Staat van VTH.

Nadat de eerste visitatiecyclus een feit is, wordt in het kader van de reguliere cyclus bij de volgende visitatie de opvolging van de aanbevelingen c.q. uitvoering van het verbeterplan geagendeerd en besproken.

Bijlage 1 – Lijst van afkortingen

Afkorting	Betekenis
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBT	Best beschikbare technieken
BI	Business Intelligence
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
Bor	Besluit Omgevingsrecht
BTP	Basistakenpakket
CC	Coördinatiecentrum
DB/AB	Dagelijks Bestuur / Algemeen Bestuur
EVP	Ervaringsprofiel
FP	Functioneel Parket
FTE	Fulltime Equivalent
GR	Gemeenschappelijke regeling
IBP	Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILT	Inspectie voor Leefomgeving & Transport
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
KC	Kwaliteitscriteria
LAVS	Landelijk Asbestvolgsysteem
LHS	Landelijke handhavingsstrategie
LHSO	Landelijke handhavingsstrategie omgevingsrecht
LMO	Lijnmanagersoverleg
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LRSO	Landelijke redactie standaardteksten omgevingsvergunningen
MTO	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
ODBN	Omgevingsdienst Brabant Noord
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

OM	Openbaar Ministerie
OW	Omgevingswet
PDCA	Plan-Do-Check-Act
P&C-cyclus	Planning- & Controlcyclus
RO	Ruimtelijke Ordening
RUD LN	Regionale Uitvoeringsdienst Limburg Noord
RUP	Regionaal Uitvoeringsprogramma
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SPUK	Specifieke Uitkering
U&H-strategie	Uitvoerings- en Handhavingsstrategie
UP	Uitvoeringsplan
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen

Bijlage 2 – Procesbeschrijving visitatie¹

Dit hoofdstuk beschrijft op hoofdlijnen het proces dat wordt doorlopen bij de uitvoering van een visitatie bij een Omgevingsdienst. Deze procesbeschrijving is gebaseerd op de beschrijving van het conceptprogramma visitatie (Bijlage II uit de rapportage van TG/SPPS²), waarin gebruik is gemaakt van de geleerde lessen uit de visitatiemethodiek bij de veiligheidsregio's. Deze procesbeschrijving is verder uitgewerkt op basis van nadere afstemming en de afspraken zoals gemaakt tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022.

Voor de visitaties wordt de geldende versie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) gevolgd.

Fase 0 – Voorbereiding en zelfevaluatie

Startoverleg

Het visitatieproces start met een startoverleg tussen een vertegenwoordiger van de directie van de omgevingsdienst en een vertegenwoordiger van het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL. Hierin worden de scope, inhoud en proces van de visitatie besproken en wordt de gevraagde voorbereiding (in de vorm van een zelfevaluatie) toegelicht. Dit betekent dus onder andere dat de inhoudelijke thema's van de visitatie (zie hoofdstuk 1: Vragenlijst zelfevaluatie) worden toegelicht en verkend. Afsproken wordt, wie voor de visitatie bij de betreffende omgevingsdienst als secretaris van de visitatiecommissie van Omgevingsdienst NL optreedt. Tot slot worden gezamenlijke basisafspraken gemaakt over de randvoorwaarden.

Zelfevaluatie

Aan de hand van het geldende handboek visitatie (zie hoofdstuk 3: Wijzigingenbeheer) voert de te visiteren omgevingsdienst een zelfevaluatie uit. Deze zelfevaluatie is een zelfreflectie aan de hand van de vragenlijst zelfevaluatie (zie hoofdstuk 1) en wordt ondersteund door documentatie en waar mogelijk dossiers/voorbeelden uit individuele zaken.

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

De zelfevaluatie wordt vijf weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek opgeleverd aan de secretaris van de visitatiecommissie.

Go/No-go

De voorzitter en secretaris van de visitatiecommissie beoordelen in afstemming met de visitatiecommissie of de ontvangen zelfevaluatie voldoende inzicht geeft in het functioneren van de omgevingsdienst om als visitatiecommissie de visitatie voldoende te kunnen voorbereiden en behouden het recht voor om vóór of uiterlijk tijdens het intakegesprek mee te delen dat een verbeterde versie van de zelfevaluatie dient te worden aangeleverd (No-Go), waarna de volgende stappen (intakegesprek, visitatiebezoek) opnieuw dienen te worden gepland. Blijft deze mededeling achterwege dan betekent dit impliciet een Go voor de volgende processtappen.

¹ Handboek visitatie Omgevingsdienst NL, versie 3.1, 2 maart 2023 Hoofdstuk 2

² TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten - Bijlage II Conceptprogramma visitatie.

Uitgangspunt hierbij is dat de omgevingsdienst en de visitatiecommissie streven naar een gedegen zelfevaluatie respectievelijk beoordeling, in het belang van de goede voortgang van het visitatieproces.

Intakegesprek

Het intakegesprek vindt vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek plaats en wordt gevoerd door de onafhankelijke externe voorzitter van de visitatiecommissie en de secretaris samen met een vertegenwoordiging van de directie van de omgevingsdienst. Op basis van de ontvangen zelfevaluatie wordt in samenspraak bezien welke onderdelen van de VTH-taakuitvoering eventueel extra aandacht behoeven tijdens de interviews, en waar de inhoudelijke focus/verdieping komt te liggen. Daarnaast worden de visitatie agenda doorgenomen, waarbij zoveel mogelijk per interview het thema/onderwerp en de te interviewen personen/rollen door de secretaris worden ingevuld in het interviewschema van de concept agenda. In dit kader wordt specifiek aandacht besteed aan de deelname van bestuurders. De visitatiecommissie behoudt zich het recht voor hier tijdens de visitatie van af te wijken en functionarissen toe te voegen.

Vorbereiding visitatiecommissie

De leden van de visitatiecommissie ontvangen van de secretaris vier weken (dan wel een in goed overleg met de voorzitter van de visitatiecommissie afgesproken aantal weken) voor het visitatiebezoek de visitatiemethodiek, de zelfevaluatie en het visitatieplan incl. concept agenda (incl. interviewschema). Na het intakegesprek vindt de inhoudelijke voorbereiding door de commissieleden plaats. Hierbij worden de visitatieleden door de secretaris van de commissie gevraagd de punten die hen opvallen en/of de zaken die zij bij de visitatie aan de orde willen stellen te noteren. In aanloop naar de visitatie zijn de commissieleden geïnformeerd over de visitatiemethodiek en hebben zij een training gehad om de rol als commissielid te kunnen vervullen.

Fase 1 – Visitatie

Visitatiebezoek

Het visitatiebezoek bestaat uit een voorbereidingsdag en een visitatiedag (ook wel aangeduid als 'visitatiedag 1' en 'visitatiedag 2'). Op beide dagen is de visitatiecommissie te gast bij de omgevingsdienst en worden de nodige ruimten ter beschikking gesteld. Tijdens de voorbereidingsdag bereidt de visitatiecommissie tijdens de ochtend en het eerste deel van de middag het visitatiebezoek voor; hierbij wordt geen deelname vanuit de omgevingsdienst verwacht. Aan de hand van de thema's en de zelfevaluatie van de omgevingsdienst wordt besproken welke zaken aan bod komen, waar de focus wordt gelegd en hoe de interview gesprekken worden gevoerd. Aan het eind van de voorbereidingsdag zijn er een kennismakingsgesprek en interview(s) tussen de visitatiecommissie, de directie en een vertegenwoordiging van het bestuur van de omgevingsdienst. Gedurende de tweede dag van de visitatie vinden interviews plaats. De tweede dag wordt afgesloten in een korte bijeenkomst met in elk geval de directie. Ook is er de mogelijkheid om geïnterviewde personen en verdere betrokkenen hierbij aanwezig te laten zijn.

Kenmerken

In aansluiting op de kenmerken van de visitatie zoals verwoord in de visitatiemethodiek³, zijn tijdens de mini-conferentie van 23 september 2022 de volgende kenmerken van het visitatiebezoek onderstreept:

- Leren, ook leren van elkaar
- Stimuleren, niet naming & shaming
- Interviews op diverse organisatieniveaus t.b.v. meervoudig perspectief op het functioneren van de organisatie
- In elke visitatie van het visitatieprogramma monitoren/bevragen op dezelfde parameters/thema's
- Doorvragen, gericht op onderbouwing
- Aandacht voor het bestuurlijk samenspel
- Transparantie.

De voorzitter van de visitatiecommissie stuurt erop om in gezamenlijkheid hieraan invulling te geven, in het belang van een gedegen visitatieproces en -rapportage.

Visitatie-agenda

In onderstaande afbeelding vindt u het format voor de agenda van het visitatiebezoek:

Agenda visitatiebezoek				
Dag 1 - Locatie: [naam en adres van hotel in nabijheid van te visiteren OD]				
Tijd	Activiteit	Ruimte	Opmerking	
09:00 - 12:00	Bespreking zelfevaluatie			
12:00 - 13:00	Lunch			
13:00 - 15:00	Vorbereiding interviews directie en bestuur			
15:00 - 17:00	Kennismaking en interviews directie en bestuur		Exact tijdstip ntb	
17:00 - 20:30	Vorbereiding visitatiedag 2 en diner		Tijdstip diner ntb	
Dag 2 - Locatie: [naam en adres van te visiteren OD]				
Tijd	Activiteit	Ruimte	Thema/onderwerp	Wie: Visitatiecommissie / OD
09:00 - 10:00	1e ronde, interview A			
09:00 - 10:00	1e ronde, interview B			
10:00 - 10:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
10:30 - 11:30	2e ronde, interview A			
10:30 - 11:30	2e ronde, interview B			
11:30 - 12:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
12:00 - 12:45	3e ronde, interview A			
12:00 - 12:45	3e ronde, interview B			
12:45 - 13:30	Lunch			
13:30 - 14:00	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
14:00 - 15:00	4e ronde, interview A			
14:00 - 15:00	4e ronde, interview B			
15:00 - 15:30	Afstemmingsoverleg visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
15:30 - 16:30	5e ronde, interview A			
15:30 - 16:30	5e ronde, interview B			
16:30 - 17:00	Vorbereiding afsluiting visitatiecommissie			Voltallige visitatiecommissie
17:00 - 17:30	Terugkoppeling en afsluiting visitatiebezoek			Voltallige visitatiecommissie / directie

³ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

Rapportage

De visitatiecommissie stelt een rapportage op, daarbij geassisteerd door de secretaris van Omgevingsdienst NL. Dit wordt gedaan op basis van de zelfevaluatie van de omgevingsdienst, aanvullende documenten, de gevoerde gesprekken gedurende de visitatie én het beeld van de visitatiecommissie. De rapportage bevat een representatieve weerslag van de observaties, zowel 'wat gaat goed' als 'wat kan beter'. De zelfevaluatie maakt geen integraal deel uit van het visitatierapport. Het conceptrapport wordt ter beoordeling op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de directie. Op basis hiervan wordt door de visitatiecommissie een definitieve rapportage opgesteld. Deze rapportage wordt gedeeld met de directie van de omgevingsdienst. De directie presenteert de rapportage aan het bestuur en draagt zorg voor actieve openbaarmaking en communicatie met haar partners.

Fase 2 – Opvolging en evaluatie

Opvolging Visitatie

Met het opleveren van het visitatierapport komen voor de omgevingsdienst een aantal ontwikkelthema's beschikbaar die een vorm van opvolging nodig hebben en vervolgens geborgd moeten worden. In zijn algemeenheid worden na het visitatieproces:

- verbeter- of ontwikkeldoelen geformuleerd
- verbeter- of ontwikkelprojecten opgestart
- verbeteringen doorgevoerd
- verbeteringen geborgd (in processen, programma's, P&C-cyclus etc.).

De wijze waarop de omgevingsdienst dit verbeter- of ontwikkelproces inricht is aan de organisatie zelf.

Uitgangspunt van de visitatiemethodiek⁴ is dat elke omgevingsdienst via de x-jarige reguliere cyclus periodiek opnieuw wordt gevisiteerd, zodat in de volgende visitatie kan worden beoordeeld hoe invulling is gegeven aan de verbeterpunten.

Evaluatie

Om de kwaliteit van het visitatieproces te verbeteren evalueert de visitatiecommissie na iedere visitatie haar werkzaamheden. Het visitatiebureau van Omgevingsdienst NL faciliteert dit. Hiervoor wordt ook input gevraagd vanuit de omgevingsdienst waar de commissie op bezoek is geweest. De uitkomsten worden als leer- en verbeterpunten gebruikt om het proces en de inhoud van visitaties te professionaliseren.

---

⁴ TwynstraGudde/SPPS (30 juni 2022). Rapportage visitatie omgevingsdiensten, Hoofdstuk 2.

Bijlage 3 – Instructie zelfevaluatie visitatie Omgevingsdienst NL⁵

Aanleiding en doel

Ter voorbereiding van het visitatiebezoek wordt de dienst gevraagd een zelfevaluatie uit te voeren. Dit document is bedoeld om instructie en praktische toelichting te geven ten behoeve van het uitvoeren van de zelfevaluatie en het opstellen van een zelfevaluatie.

Het voorliggende document dient als aanvulling op het Handboek visitatie van ODNL. Het is bedoeld als een levend document, zodat steeds een geactualiseerde versie kan worden uitgebracht wanneer aanpassing van de werkwijze of behoefte aan toelichting daarom vragen.

Status Handboek visitatie

Handboek visitatie versie 3.16 blijft de komende tijd gelden, in elk geval gedurende 2023. Dit is de uitkomst van bespreking in de ALV van ODNL dd. 10 en 11 mei 2023 op basis van de uitkomsten van de evaluatie van de pilotfase, zoals verwoord in de Evaluatienotitie⁷.

Doel zelfevaluatie

Het visitatiehandboek, par. 2.1 omschrijft het doel van de zelfevaluatie als volgt:

Het doel van de uit te voeren zelfevaluatie is dat de organisatie zelf een globaal en veelal gedeeld beeld construeert over het functioneren van de organisatie en de resultaten op gebied van de genoemde visitatiethema's en op basis hiervan sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen benoemt.

Toelichting & instructies

Scope zelfevaluatie

Alle in het Handboek visitatie genoemde thema's en vragen vallen binnen de scope van de zelfevaluatie.

Gewenste mate van detaillering en uitgebreidheid zelfevaluatie

Geef per vraag een duidelijk en onderbouwd antwoord. Hierbij is het in principe niet nodig in details te treden.

- Verwijs in de antwoorden naar de bijlagen (waar van toepassing).
- Zorg wel dat het zelfevaluatiedocument zelf een consistent en coherent geheel vormt. Dit betekent dat het zelfstandig te begrijpen is, dus zonder de bijlagen te hoeven raadplegen.
- Leg verbanden tussen thema's die raakvlakken hebben.
- Toon zelfreflectie en laat zien hoe en op welke onderwerpen in de organisatie wordt geleerd.
- Geef bij het beantwoorden van de vragen bij voorkeur een korte beschrijving van praktijkvoorbeelden.

---

⁵ Versie 20 juni 2023

⁶ ODNL, Handboek visitatie 3.1, 2 maart 2023

⁷ ODNL, Evaluatie visitatiemethodiek n.a.v. pilotfase visitatie omgevingsdiensten, maart 2023

Bijlagen zelfevaluatie

Uit de evaluatie van de pilotfase dd. 23 februari 2023 is naar voren gekomen dat het wenselijk is, de zelfevaluatie te voorzien van bijlagen.

Voeg bijlagen toe met de volgende informatie:

- Mandaat
- Begroting
- Beleidsplan
- Regionale risicoanalyse
- Voorbeeld van jaarprogramma en rapportage
- Schematisch overzicht van de overlegstructuur
- Organisatie-inrichting
- MTO

Uiteraard is het ook mogelijk naar de betreffende informatie te verwijzen door een link op te geven.

Evaluatie element

Zorg dat het zelfevaluatiedocument niet alleen beschrijft hoe het functioneert, maar ook weergeeft hoe de dienst vindt dat het functioneert. Besteed in de zelfevaluatie aandacht aan het evaluatie element; benoem sterke punten, ontwikkelpunten en verbeterkansen. Het is immers een zelfevaluatie. Benut het proces van opstellen van de zelfevaluatie om de visitatiethema's te bespreken in de organisatie.

Beoordeling of informatie voldoende is

Aan de hand van bovengenoemde elementen beoordeelt de visitatiecommissie of de zelfevaluatie de benodigde informatie biedt om de visitatie te kunnen voorbereiden en neemt op basis daarvan de go/no-go beslissing (Handboek Visitatie, par. 2.1).

Actuele thema's

Maak gebruik van de gelegenheid om in het zelfevaluatiedocument aan te geven in hoeverre een visitatiethema actueel en relevant is voor de dienst. En om desgewenst thema's aan te dragen die voor de dienst actueel en relevant zijn maar niet in het visitatiekader zijn opgenomen. Tijdens het intakegesprek kan dan worden besproken of en hoe zo'n thema in de visitatie kan worden meegenomen.

Ook kunnen vanuit ODNL via een nieuwe versie van dit document wijzigingen in het visitatiekader worden doorgevoerd, zodat het kader gericht is op de actuele en relevante thema's.

Betrokkenheid partners bij visitatie

De scope van de visitatie is de omgevingsdienst. Dit neemt niet weg, dat de visitatiecommissie van ODNL tijdens het visitatiebezoek ook bestuurders interviewt. Dit is van belang om na te kunnen gaan welk effect de (bestuurlijke) omgeving waarin de dienst functioneert, heeft op de mogelijkheden van de dienst om te functioneren en te werken aan verbeteringen en toekomstige opgaven. De commissie gaat ervan uit dat de betreffende bestuurders vooraf door de dienst worden geïnformeerd over de visitatie. De suggestie vanuit ODNL is om het zelfevaluatiedocument te delen met de partners zodat zij zich kunnen voorbereiden op de visitatie.